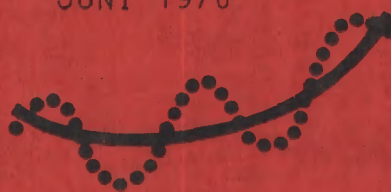

KONJUNKTUR TENDENSENE

JUNI 1976

STATISTISK SENTRALBYRÅ Dronningensgate 16. Postboks 8131 Dep. Oslo 1. Tlf. (02) 4138 20

INNHold

Konjunkturtendensene i utlandet

- Sammenfatning
- Storbritannia
- Vest-Tyskland
- Frankrike
- Italia
- Sverige
- Sambandsstatene
- Japan

Konjunkturtendensene i Norge

- Sammenfatning
- Industriproduksjon
- Arbeidsmarked
- Byggevirkksomhet
- Investeringsundersøkelse
- Lagerbeholdninger
- Detaljomsætning
- Utenriksøkonomi

Tabellvedlegg

Diagramvedlegg

KONJUNKURTENDENSENE I JUNI

I V e s t - E u r o p a fortsetter konjunkturoppgangen. For området under ett lå industriproduksjonen i 1. kvartal 5,5 prosent over bunnpunktet i 3. kvartal i fjor, men fortsatt 5 prosent under den siste konjunkturtoppen i 1. halvår 1974. Det var i vårmånedene betydelig produksjonsvekst i Frankrike og Vest-Tyskland, mens oppgangstendensene var noe svakere i de andre større landene. Vekstimpulsene kommer særlig fra konsumetterspørselen og lageretterspørselen; blant de større landene er det foreløpig bare i Vest-Tyskland at også investeringsetterspørselen gir vekstimpulser av betydning. Tallet på arbeidsløse holder seg fortsatt relativt høyt i de aller fleste land.

I S a m b a n d s s t a t e n e o g J a p a n fortsetter konjunkturoppgangen, med sterk vekst både i samlet etterspørsel og produksjon.

De internasjonale råvareprisene har steget sterkt i de siste månedene. Etter at bunnpunktet ble passert i fjor sommer har den britiske Reuter's råvareindeks, som er basert på noteringer i pund, steget med 37 prosent og var i mai på høyde med den siste toppen i begynnelsen av 1974. Etter omregning til norske kroner var stigningen 22 prosent. Det har vært prisoppgang for de fleste industri- og jordbruksvarer. Men fortsatt er råvareprisene, regnet i norske kroner, gjennomgående betydelig lavere enn da forrige topp ble passert tidlig i 1974.

I S t o r b r i t a n n i a er konjunktur bildet fortsatt preget av betydelig vekst i etterspørselen fra utlandet og gjennomgående svak utvikling av den innenlandske etterspørselen. Etter det britiske forskningsinstituttet NIESR's siste prognose, som nylig er offentliggjort, vil bruttonasjonalproduktet øke med 3 prosent fra 1975 til 1976. Neste år ventes en vekst på bare 2 prosent.

Etter bare små endringer utover sommeren og høsten i fjor steg industriproduksjonen (sesongkorrigert) med nær 2 prosent fra 4. til 1. kvartal. Den underliggende veksttendensen var imidlertid svakere, og ved utgangen av 1. kvartal lå industriproduksjonen fortsatt om lag 8 prosent under toppnivået høsten 1973. Oppgangen de aller siste månedene har vært mest markert for primær jern- og metallindustri og kjemisk industri. I verkstedindustrien var det derimot ingen tegn til ny produksjonsvekst.

Tallet på arbeidsløse (sesongkorrigert) har holdt seg på et høyt nivå siden årsskiftet. I midten av mai var det registrert 1,25 mill. arbeidsløse, dvs. 5,4 prosent av arbeidsstyrken. I mai i fjor var arbeidsløshetsprosenten 3,7.

Investeringsetterspørselen er fortsatt svak, men nedgangen ser ut til å ha stoppet opp. Industriens investeringer i fast realkapital (sesongkorrigert) var litt høyere i 1. kvartal enn i foregående kvartal, mens de totale bruttoinvesteringene derimot gikk noe ned. NIESR regner med 4 prosent lavere investeringsvolum i år enn i fjor, men med 0,5 prosent øking neste år.

Konsumetterspørselen viser fortsatt gjennomgående stagnasjon; i februar-april lå den sesongkorrigerede indeksen for detaljomsetningsvolumet på om lag samme nivå som i foregående tremånedersperiode. NIESR venter bare ubetydelig vekst i konsumet fra i fjor til i år, og en svak nedgang neste år.

Lønns- og prisstigningen er fremdeles kraftig. I april var ukelønnen i industri og tjenesteytende næringer under ett nær 23 prosent høyere enn ett år tidligere. Arbeidstakerorganisasjonene har nå godtatt regjeringens forslag om en lønnsstigning på 4,5 prosent fra august i år til august neste år kombinert med skattelettelse.

Konsumprisindeksen viste en øking på 19 prosent fra april i fjor til april i år. I løpet av det siste halvåret, fra oktober til april, steg prisene med 16 prosent årlig rate.

Utenlandsetterspørselen fortsetter å øke, godt stimulert av kursutviklingen på pund, og i februar-april var volumet av vareeksporten 3,5 prosent høyere (sesongkorrigert) enn i foregående

tremånedersperiode. Vareimporten gikk på samme tid opp med 1,5 prosent. I de fire første månedene i år viste driftsbalansen overfor utlandet et underskott på 200 mill. pund. Det var mindre enn halvparten av underskottet til samme tid i fjor.

Britiske pund har vært under sterkt press i den senere tid. Fra årsskiftet og fram til de første dagene av juni gikk kursen på pund, i forhold til norske kroner, ned med om lag 15 prosent. Den 7. juni ble det gjort kjent at 10 store industriland hadde stilt til rådighet kreditter på i alt 5 mrd. pund for britene i et forsøk på å stanse pundnedgangen. Kursen gikk da også noe opp etter dette tiltaket.

I V e s t - T y s k l a n d har konjunkturoppgangen nå spredt seg til de aller fleste områdene av økonomien. Fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år steg bruttonasjonalproduktet med 1,5 prosent (sesongkorrigert), dvs. med om lag 6 prosent regnet som årlig rate. Etter myndighetenes siste prognose vil veksten fra 1975 til 1976 komme opp i 6 prosent. Tidligere i vår ble det regnet med en vekst på 5 prosent.

Industriproduksjonen fortsetter å øke; i februar-april var den sesongkorrigerede produksjonsindeksen etter foreløpige oppgaver 1,7 prosent høyere enn i foregående tremånedersperiode, men den lå ennå 3-4 prosent under produksjonstoppen høsten 1973. Oppgangen de siste månedene har vært markert i praktisk talt alle industrigrener. Den gjennomsnittlige kapasitetsutnyttningen i industrien hadde i april kommet opp i vel 82 prosent, etter å ha vært nede i 77-78 prosent i fjor sommer.

Trass i den sterke produksjonsveksten holder arbeidsløsheten seg fortsatt høy. Ved utgangen av mai var vel 950 000 personer registrert som arbeidsløse, eller om lag 60 000 færre enn ett år tidligere. Arbeidsløshetsprosenten var 4,2 i mai i år, mot 4,4 ett år tidligere. Tallet på ledige plasser har holdt seg lavt det siste året.

Etter ordrestatistikken å dømme blir investeringsetterspørselen stadig sterkere, og i 1. kvartal var de samlede bruttoinvesteringer i fast realkapital 1,5 prosent (sesongkorrigert) høyere enn i foregående kvartal. Også lagerinvesteringene økte, etter nedgang gjennom 1975.

Volumet av det private konsumet var, etter sesongkorrigerede oppgaver, uendret fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år, men den underliggende tendensen peker trolig fortsatt oppover.

Prisstigningen er fortsatt langt svakere i Vest-Tyskland enn i andre vestlige industriland. I mai var konsumprisindeksen 5 prosent høyere enn på samme tid ett år tidligere.

Utenrikshandelen viste sterk vekst i vintermånedene. Etter sesongkorrigerede oppgaver steg volumet av både vareeksporten og vareimporten med hele 6 prosent fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år. Foreløpige tall for april tyder imidlertid på at den underliggende veksttendensen er noe svakere. Varebalansen med utlandet viste i de fire første månedene i år et overskott på 10,8 mrd. DM, mot 13,4 mrd. DM i samme periode i fjor.

I F r a n k r i k e fortsetter konjunkturoppgangen, med betydelig vekst i etterspørsel og produksjon.

Etter sesongkorrigerede oppgaver var industriproduksjonen hele 4 prosent høyere i februar-april enn i foregående tremånedersperiode. Siden bunnpunktet ble passert i fjor sommer har produksjonsindeksen økt med hele 11 prosent, men likevel var produksjonen i april 5-6 prosent lavere enn da den siste toppen ble passert sommeren 1974. En undersøkelse som ble foretatt av det franske statistiske sentralbyrå i mai tyder på at produksjonsoppgangen i industrien nå er i ferd med å spre seg til de aller fleste bransjer. I vårmånedene var oppgangen mest markert for produksjonen av halvfabrikata.

Trass i produksjonsveksten holder arbeidsløsheten seg høyt. Ved utgangen av april var 944 000 personer (sesongkorrigert) registrert som arbeidsløse. Arbeidsløshetsprosenten var 4,2, mot 3,5 på samme tid i fjor.

Konsumetterspørselen viste kraftig øking utover høsten i fjor og i månedene omkring årsskiftet, men etter detaljomsetningen å dømme har veksten avtatt noe i de aller siste månedene.

Prisstigningstakten har vært om lag uendret siden i fjor sommer, og i april i år var konsumprisindeksen 9,6 prosent høyere enn på samme tid ett år tidligere.

Utenrikshandelen fortsetter å øke i høyt tempo. I februar-april var den sesongkorrigerte verdien av vareeksporten vel 9 prosent høyere enn i foregående tremånedersperiode. Importen steg nesten like sterkt. Også regnet i volum var veksten betydelig.

Også i Italia fortsatte konjunkturoppgangen i vintermånedene, men prisstigningen har skutt ny fart, og utenriksregnskapet viser igjen stort driftsunderskott. Utsiktene framover synes derfor usikre.

Industriproduksjonen viste ny oppgang i 1. kvartal i år. Den sesongkorrigerte produksjonsindeksen var da om lag 2,5 prosent høyere enn i foregående kvartal. Likevel var produksjonen ennå 10 prosent lavere enn da toppen ble passert to år tidligere. Oppgangen i vintermånedene henger i første rekke sammen med økt produksjon av eksportvarer og konsumvarer.

Arbeidsløsheten er fortsatt høy. Etter en utvalgsundersøkelse var det i 1. kvartal 680 000 arbeidsløse, eller om lag 80 000 flere enn på samme tid ett år tidligere. Arbeidsløshetsprosenten gikk opp fra 3,1 til 3,5.

Etter at konsumetterspørselen hadde vist svikt gjennom mesteparten av fjoråret, tok den seg noe opp i månedene omkring siste årsskifte. I desember-februar var volumet av detaljomsetningen 3,5 prosent høyere enn i samme periode ett år tidligere.

Pristigningen har skutt ny fart i de siste månedene. Ved årsskiftet var konsumprisindeksen 11 prosent høyere enn ett år tidligere. I april hadde den tilsvarende raten kommet opp i 15,5 prosent.

Etter foreløpige og sesongkorrigerte oppgaver viste verdien av utenrikshandelen sterk øking i mars og april; i tremånedersperioden februar-april var således vareimporten 15 prosent og vareeksporten 9 prosent høyere enn i foregående tremånedersperiode. Regnet i volum var stigningen trolig mer beskjeden, da prisene på både import- og eksportvarene gikk betydelig opp som følge av fallet i lirekursen. Varebalansen med utlandet viste i de fire første månedene i år et underskott på hele 2 100 mrd. lire, dvs. nesten like mye som i løpet av hele 1975.

Myndighetene har nylig satt i verk enkelte generelle tilstramningstiltak. Blant annet ble bankenes reservesatser økt betydelig med virkning fra 1. juni. På den annen side ble den selektive støtten med subsidierte kreditter til vanskeligstilte bedrifter hevet noe.

I Sverige viser nasjonalregnskapstall for 1. kvartal og reviderte tall for industriproduksjonen at konjunkturutviklingen i vintermånedene var atskillig svakere enn tidligere antatt. Etter sesongkorrigerte oppgaver var bruttonasjonalproduktet bare 0,5 prosent høyere i 1. kvartal enn i foregående kvartal. Det er i første rekke konsumetterspørselen som gir vekstimpulser.

I perioden februar-april var industriproduksjonen (sesongkorrigert) om lag 2 prosent lavere enn i foregående tremånedersperiode, men det ser ut til at bunnpunktet ble passert i løpet av senvinteren eller våren. I april lå produksjonen 8-9 prosent lavere enn før nedgangen satte inn høsten 1974.

Arbeidsløsheten holder seg likevel forholdsvis lav. Etter utvalgsundersøkelser var det i mai 49 000 arbeidsløse, eller 13 000 færre enn på samme tid i fjor. Arbeidsløshetsprosenten var 1,2, mot 1,5 i mai i fjor.

Etter ordrestatistikken å dømme viste investeringsetterspørselen svikt også i vintermånedene.

Konsumetterspørselen ser derimot ut til å øke betydelig. Detaljomsetningsvolumet var hele 6 prosent høyere i 1. kvartal i år enn i samme kvartal i fjor. Blant et utvalg større detaljhandelsforetak var det i februar-april en øking i omsetningsvolumet på om lag 4 prosent fra samme periode ett år tidligere.

I april var konsumprisindeksen 11,9 prosent høyere enn på samme tid i fjor. Stigningen i løpet av de fire siste månedene, fra desember til april, var også om lag 12 prosent, regnet som årlig rate. Timefortjenesten i industri og bergverk var i mars 13 prosent høyere enn ett år tidligere, når det tas hensyn til tilbakevirkende lønnstillegg.

Utenrikshandelen viser tendens til moderat oppgang. I februar-april var verdien av vareeksporten 5,5 prosent høyere og verdien av vareimporten 8,5 prosent høyere enn i samme periode ett år tidligere. Regnet i volum steg både eksporten og importen med om lag 2 prosent.

Med virkning fra 4. juni ble diskontoen hevet fra 5,5 til 6 prosent. Samtidig ble det kunn-
gjort at bankenes plikt til å holde reserver vil bli utvidet fra 1. juli.

I S a m b a n d s s t a t e n e er konjunkturbildet preget av betydelig vekst både i
produksjon og samlet etterspørsel. Etter sesongkorrigerte oppgaver steg bruttonasjonalproduktet med
en årlig rate på 8,5 prosent fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år.

Industriproduksjonen fortsetter å vokse i høyt tempo; i mars-mai var den sesongkorrigerte
produksjonsindeksen 2,5 prosent høyere enn i foregående tremånedersperiode. Siden bunnpunktet ble
passert i fjor vår og fram til mai i år har produksjonen økt med vel 13 prosent, men den ligger ennå
om lag 4 prosent lavere enn høsten 1973, før nedgangen tok til.

Tallet på sysselsatte har økt kraftig i vel ett års tid. I mai var det sysselsatt 87,7 mill.
personer, dvs. en stigning på 3,8 prosent i løpet av ett år. Arbeidsløsheten er imidlertid fortsatt
høy, selv om tallene har gått noe ned i den senere tid. Etter sesongkorrigerte oppgaver var det i
mai 6,9 mill. arbeidsløse, om lag 1,1 mill. færre enn et halvt år tidligere. Arbeidsløshetsprosenten
var 7,3.

Etter foreløpige og sesongkorrigerte nasjonalregnskapstall steg bruttoinvesteringene i fast
realkapital med 2,5-3 prosent fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år. Men handelsdepartementets
investeringsundersøkelse i mai tyder likevel på en forholdsvis moderat investeringsvekst for 1976
sett under ett. Industribedriftene planlegger å øke sine investeringsutgifter med 9,5 prosent (2,5-3
prosent i volum) fra i fjor til i år. For industrien og de tjenesteytende næringer sett under ett
ventes veksten å bli svakere.

Konsumetterspørselen har i de aller siste månedene vist tegn til noe svekket veksttakt. Det
sesongkorrigerte detaljomsetningsvolumet var likevel 1 prosent (4 prosent årlig rate) høyere i mars-
mai enn i foregående tremånedersperiode.

Konsumprisene viser fortsatt synkende stigningstakt. I april var konsumprisindeksen 6,1
prosent høyere enn ett år tidligere, mens stigningen i løpet av det siste halvåret, fra oktober til
april, var bare 4,5 prosent årlig rate. Timefortjenesten i industrien var 7 prosent høyere i april
i år enn på samme tid i fjor.

Verdien av vareeksporten (sesongkorrigert) gikk noe ned i månedene omkring siste årsskifte,
men tall for vårmånedene kan tyde på at eksporten nå er på vei oppover igjen. Vareimporten har økt
kraftig siden i fjor sommer.

I begynnelsen av juni ble det vedtatt å innføre importregulering for spesialstål for å be-
skytte amerikanske produsenter mot den sterke konkurransen fra utlandet. I forhold til dagens
importvolum blir det antatt at kvoteordningen vil redusere importen av spesialstål med 10 prosent.

Også i J a p a n fortsetter oppgangen, med sterk vekst i produksjon og etterspørsel.
Det ser nå ut til at også investeringsetterspørselen har passert bunnpunktet. Etter foreløpige og
sesongkorrigerte oppgaver steg bruttonasjonalproduktet med hele 3,5 prosent fra 4. kvartal i fjor
til 1. kvartal i år.

Industriproduksjonen økte i høyt tempo utover vinteren og våren. Etter foreløpige og
sesongkorrigerte oppgaver var produksjonen hele 7 prosent høyere i februar-april enn i foregående
tremånedersperiode, men produksjonen i april var likevel 8 prosent lavere enn toppnivået høsten
1973. Det var produksjonen av konsumvarer og halvfabrikata som trakk totalindeksen oppover i den
første tiden etter omslaget oppover i fjor vår. Det ser nå ut til at også investeringsvareproduk-
sjonen er i oppgang. Stålproduksjonen lå i vårmånedene litt høyere enn på samme tid i fjor.

Etter ordrestatistikken å dømme viste investeringsetterspørselen tegn til oppgang ved siste
årsskifte. Verdien av tilgangen på nye ordrer fra innenlandske kunder til maskinindustrien (sesong-
korrigert) var noe høyere i desember-februar enn i foregående tremånedersperiode, etter stort sett
å ha vært i nedgang siden sommeren 1974.

Konsumetterspørselen fortsetter å øke; volumet av detaljomsetningen steg med nær 1,5 prosent
fra september-november til desember-februar.

I april var konsumprisindeksen 9,5 prosent høyere enn på samme tid ett år tidligere. Det var om lag samme stigningsrate som et halvt år tidligere, i oktober i fjor.

Utenrikshandelen viste lave tall i mars, trolig som følge av tilfeldigheter. Trass i det lave marstallet var verdien av vareeksporten (sesongkorrigert) nær 5 prosent høyere i 1. kvartal i år enn i 4. kvartal i fjor. Vareimporten gikk derimot noe ned, etter oppgang siden tidlig i fjor sommer, men det er lite trolig at denne nedgangen var konjunkturbestemt.

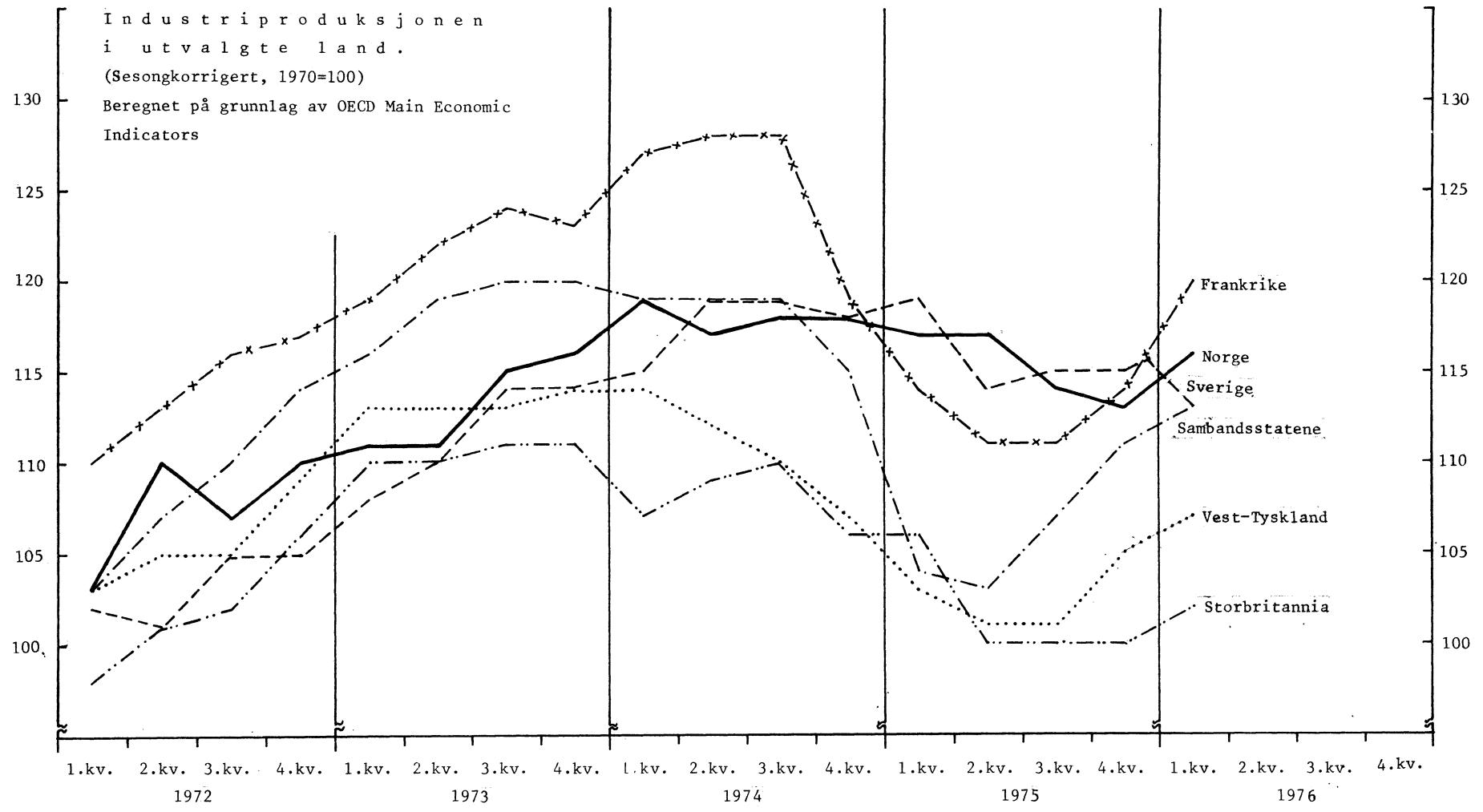
BRUTTONASJONALPRODUKT I UTVALGTE LAND

Prosentvis endring fra foregående år

	1970	1971	1972	1973	1974	1975 anslag	1976 prognose
Danmark	3	3½	4½	3½	½	-1	5½
Frankrike	6	5½	5½	5½	4	-3	5
Italia	5	1½	3	6½	3½	-3½	1½
Japan	11	7½	8½	10	-1½	2	4
Norge	3½	4½	5	4	5½	3½	6½
Sambandsstatene	½	3	6	5½	-2	-2	6½
Storbritannia	2	2½	2½	5½	1	-2	3
Sverige	5	½	2½	3½	4	½	2
Vest-Tyskland	6	3	3½	5	½	-3½	6

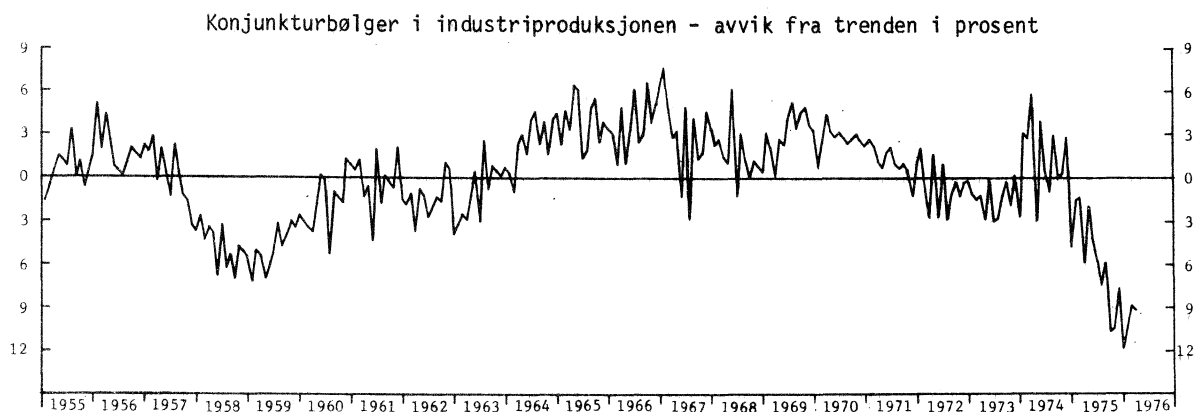
Kilde: OECD og nasjonale kilder.

Industriproduksjonen
i utvalgte land.
(Sesongkorrigert, 1970=100)
Beregnet på grunnlag av OECD Main Economic
Indicators

I Norge fortsetter konjunkturoppgangen i forholdsvis moderat tempo. Utenlandsetter-spørselen er fremdeles i oppgang; oljeeksporten har tatt seg godt opp siden i vår, og den tradisjonelle vareeksporten er i jamm stigning. Vekstimpulsene fra konsumentterspørselen var svakere i 1. kvartal i år enn gjennom 1975, men har trolig forsterket seg igjen i sommer, etter at inntektsoppgjøret ble avsluttet. Industriens investeringsetterspørsel har gjennomgående vært i oppgang siden bunnpunktet ble passert i månedene omkring årsskiftet.

For industriproduksjonen, som trolig kan betraktes som den mest representative indikator for den generelle konjunkturutviklingen, ble bunnpunktet tilsynelatende passert allerede på høstparten i fjor. Den har senere stort sett vist stigende tendens, slik det framgår av diagram 1 i diagramvedlegget bak. Den tallserien som er framstilt grafisk i diagrammet er imidlertid bare renset for sesongsvingningene; virkningene av langtidsutviklingen (trendkomponenten) er derimot ikke eliminert. Tilbakegående tall viser en langsiktig veksttendens i norsk industriproduksjon på om lag 4,5 prosent regnet som årlig rate i siste tjue-års periode. Ved å rense tallene ikke bare for sesongsvingningene, men også for virkningene av trendkomponenten, vil vi få de rene konjunktursvingningene klarere fram, slik diagrammet nedenfor viser. Riktignok er heller ikke denne kurven renset for tilfeldige svingninger, men disse er, som det fremgår av diagrammet, ikke tilstrekkelig sterke til å hindre at konjunktursvingningene kommer ganske klart fram. De konjunkturrelle bunnpunktene som framtrer i et slikt diagram vil - under forutsetning av stigende trend - kunne falle noe senere i tid enn om en tar utgangspunkt i en vanlig sesongkorrigert kurve som ikke er renset for trendkomponenten.

Det framgår av diagrammet at den sesong- og trendrensede kurven har vært i nedgang helt til omkring årsskiftet 1975/76, mens bunnpunktet på den vanlige sesongkorrigerede kurven (diagram 1) ser ut til, som nevnt, å kunne tidfestes til høstmånedene i fjor. Diagrammet foran viser ellers at det konjunkturrelle bunnpunktet i den konjunkturbølgen vi er inne i ligger atskillig lavere enn i noen av de andre bølgene i siste tjueårsperiode, og at nedgangen fra siste toppunkt har vært uvanlig kraftig. Det konjunkturrelle toppunktet sommeren 1974 lå derimot ikke uvanlig høyt i forhold til tidligere konjunkturtopper, slik en kan få inntrykk av ved å studere en tilsvarende trendsyklisk kurve.¹⁾

1) I artikkelen "Konjunkturbølger i Vest-Europas industriproduksjon 1955-1975" i Statistisk Sentralbyrås publikasjon "Nasjonalregnskap, modeller og analyser" SØS 26, 1975, finner en resultatene av en sammenlikning mellom konjunkturbølgene i industriproduksjonen i Norge og i andre vestlige land med utgangspunkt i denne analysemetoden.

Industriproduksjonen er fortsatt i moderat stigning (se tabell 1 og diagram 1); aprilindeksen viste riktignok betydelig nedgang etter den uvanlig sterke veksten i mars, men dette henger trolig i første rekke sammen med ufullstendig korrigering for påsken (se Konjunkturtendensene i mai side 6). Det sesongkorrigerte indekstallet for tremånedersperioden februar-april under ett lå klart over nivået i foregående tremånedersperiode. Produksjonen i kraftforsyning har gjennomgående vært i nedgang siden årsskiftet, mens produksjonen i bergverksdrift (utenom oljeutvinning) viser sterke (trolig tilfeldige) utslag uten noen klar tendens. For totalindeksen, som er preget av utviklingen i industrien, har den underliggende tendens pekt moderat oppover siden bunnpunktet ble passert i fjor høst.

Det er fortsatt i første rekke utenlandsetterspørselen som er den sterkeste drivkraften bak stigningen i samlet industriproduksjon, trass i at etterspørselsøkningen til dels slår ut i lagernedgang i stedet for i produksjonsøkning. Indeksen for eksportvareproduksjonen har gått betydelig opp siden bunnpunktet i desember, men den ligger fortsatt langt under toppnivået i 1974 (se diagram 2). Blant de viktigste industrigruppene i eksportnæringene har både treforedling og metallindustri vist sterk produksjonsstigning siden det konjunkturelle bunnpunktet ble passert, henholdsvis omkring siste årsskifte og høsten 1975.

Utviklingen av produksjonsindeksen for konsumvarer og investeringsvarer isolert kan tyde på at den innenlandske etterspørselsøkningen i første rekke slår ut i importøkning eller lagerreduksjon; delindeksene for disse to varegruppene har verken i fjor eller hittil i år vist noen klar tendens til oppgang. På den annen side steg delindeksen for vareinnsats utenom bygg og anlegg betydelig utover høsten i fjor og fram til mars/april i år.

Oljeutvinningen utgjør nå en betydelig del av samlet produksjon i bergverk, industri og kraftforsyning i alt. De sesongkorrigerte indeksene omfatter ikke oljeutvinning, men utviklingen av de ukorrigerede indeksene belyser oljeutvinningens økende betydning i norsk økonomi; mens indeksen for industriproduksjonen alene lå på praktisk talt samme nivå i tremånedersperioden februar-april i gjennomsnitt som i samme periode i fjor, økte totalindeksen (som omfatter oljeutvinning) med hele 7,4 prosent. Denne sterke økingen skyldes i første rekke opptrappingen av oljeproduksjonen på Ekofiskfeltet i løpet av 1975.

Ellers viser tabell 2 at produksjonen av bl.a. kjemiske produkter m.v., næringsmidler m.v. og maskiner steg betydelig fra februar-april i fjor til februar-april i år, mens produksjonen av bl.a. tekstilvarer og klær, jern og stål, metallvarer og transportmidler viste nedgang.

Arbeidsløsheten er fortsatt høy etter norske forhold. Det sesongkorrigerte tallet på registrerte arbeidsløse gikk en del ned i løpet av årets første kvartal, etter at toppen ble passert omkring årsskiftet, men endret seg lite utover våren (se diagram 3). Ved utgangen av mai var det registrert 16 500 arbeidsløse (ukorrigert), mot 13 600 i samme måned i 1975 og 6 400 i mai 1974 (se tabell 3). Arbeidsløshetsprosenten ved utgangen av mai 1976 var 1,1, mot 0,9 og 0,4 henholdsvis ett og to år tidligere. Arbeidsdirektoratets stramhetsindikator lå i tremånedersperioden februar-april i gjennomsnitt på 37, mot 45 i samme periode i fjor. I årets fem første måneder ble 6 040 personer berørt av driftsinnskrenkning, mot 11 030 og 2 850 i samme periode i 1975 og 1974.

Byggevirksomheten (målt ved arealet av bygg under arbeid) var noe mindre i februar-april i år enn i samme periode i fjor (se diagram 9). Nedgangen var sterk både for industribygg, undervisningsbygg og bygg i varehandel m.v., men moderat for boligbygg. Igangsettingen av nye bygg (se diagram 8) var betydelig mindre enn i fjor (også for boliger), mens samlet areal av fullførte bygg lå omtrent på samme nivå i februar-april 1976 som i samme periode året før.

Statistisk Sentralbyrås investeringsundersøkelse i mai tyder på fortsatt sterk investerings- etterspørsel i industri og gruvedrift. De anslagene for investeringsutgiftene i 1976 som ble gitt i mai representerte - når oljeutvinning holdes utenom - riktignok en nedjustering av februaranslagene med om lag 5 prosent, mens en liten oppjustering fra februar til mai av anslagene for neste års investeringer har vært vanlig tidligere. Nedjusteringen i år henger sammen med forsinkelser som har oppstått på et par store investeringsprosjekter i oljetilknyttet kjemisk industri og treforedlingsindustri. Holdes gruppene "produksjon av kjemiske råvarer" og "treforedling" utenfor, viser tallene en oppjustering av 1976-anslagene på om lag 5 prosent fra februar til mai. Oppjusteringen omfatter de fleste bransjer. (Se tabell 4.)

Maianslagene for det løpende års investeringer regnet som prosentdel av de faktisk utførte investeringer det året har i perioden 1968-1975 svingt mellom 96 prosent og 108 prosent når oljeutvinning holdes utenfor. Om vi forutsetter at maianslagene for 1976 holder seg innenfor den maksimale feilmargin som er registrert for hele perioden 1968-1975 under ett, peker de mot stigning i investeringsvolumet for industri og gruvedrift også fra 1975 til 1976, selv når oljeutvinning holdes utenfor. Mer enn hele nettoøkningen vil - etter anslagene å dømme - falle på en enkelt industrigruppe, nemlig kjemisk industri. Anslagene tyder på at investeringsutgiftene i industri og gruvedrift (utenom oljeutvinning) vil nå opp i 6½ å 7 milliarder kroner i 1976, mot 5,7 milliarder året før.

Bedriftene i industri og gruvedrift gav i mai også anslag for sine investeringer i 1977. De anslag som gis i mai året før investeringsåret har stort sett ligget betydelig for lavt; anslagsbeløpene regnet i prosent av faktisk utførte investeringer har i perioden 1968-1975 svingt mellom 51 og 74. Dette henger sammen med at mange bedrifter på et så tidlig tidspunkt ennå ikke har oversikt over neste års investeringer. Med utgangspunkt i erfaringene fra tidligere investeringsundersøkelser peker anslagene mot et investeringsnivå i industri og gruvedrift (utenom oljeutvinning) på 6-8 milliarder kroner i 1977, mot som nevnt 6½-7 milliarder i 1976 og 5,7 milliarder i 1975. Men anslagene for 1977 er selvsagt svært usikre.

Hovedinntrykket av maiundersøkelsen er at den konjunkturbestemte investeringsetterspørselen i industri og gruvedrift fortsetter å forsterke seg. Tallene peker mot klar øking i de samlede industriinvesteringene fra 1975 til 1976, og også mot fortsatt høy investeringsaktivitet i 1977, men i begge år med betydelige variasjoner fra bransje til bransje.

Som ventet (se Konjunkturtrendene i mars, side 8) førte forsterking av utenlandsetterspørselen til at de samlede lagre i industri og engroshandel fortsatte å gå ned i 1. kvartal. Men nedgangen var moderat; fortsatt sterk nedgang i eksportvarelagrene (se diagram 10) ble delvis oppveid av oppgang i lagrene av norskproduserte varer for innenlandsk bruk. Importvarelagrene endret seg lite. Indeksen for eksportvarelagrene lå ved utgangen av mars 17 prosent lavere enn ved utgangen av september i fjor, men en del høyere (17 prosent) enn ett år tidligere og også noe over (7 prosent) den forrige toppen i 2. kvartal 1972. Blant de tradisjonelle eksportvarer var lagernedgangen fra september til mars sterk både for fisk og fiskevarer og ikke-jernholdige metaller (henholdsvis 30 prosent og 15 prosent). Lagrene av treforedlingsprodukter fortsatte å øke noe fra september til desember, men med sterkt redusert veksttakt, og fra desember til mars var økingen i disse lagrene ubetydelig.

Konsumetterspørselen er fortsatt i oppgang; detaljomsetningsvolumet viser etter sesongkorrigerede oppgaver fortsatt stigende tendens (se diagram 6), selv om vekstraten neppe var fullt så høy utover vinteren og våren som gjennom 1975. Lavere skattetrekk og høyere lønninger som følge av det "kombinerte" lønnsoppgjøret i vår vil kunne gi konsumetterspørselen nye vekstimpulser i sommermånedene. Tabell 5 viser utviklingen av detaljomsetningsverdien for enkelte viktige varegrupper.

Vareeksporten er fortsatt i jamm, men forholdsvis moderat oppgang, regnet i verdi og uten eksport av skip, boreplattformer og olje (se diagram 7). Etter sesongkorrigerede oppgaver lå eksportverdien i mars-mai 1,9 prosent høyere enn i foregående tremånedersperiode og 17 prosent høyere enn da bunn-nivået ble passert i mai-juni i fjor, men maitallet lå fremdeles 4,8 prosent under det siste toppunktet i november 1974.

Medregnet nye skip, boreplattformer og olje lå eksportverdien i mars-mai 32 prosent høyere enn ett år tidligere etter ukorrigerede oppgaver. Det ble i mars-mai i år utført boreplattformer til en verdi av til sammen 380 mill. kroner, mot 160 mill. kroner i samme periode i fjor. Råoljeeksporten økte fra om lag 390 mill. kroner i mars-mai i fjor til om lag 1 270 mill. kroner i mars-mai 1976. Som følge av reparasjons- og kontrollarbeid etter brannen på Alpha-plattformen i vinter har oljeeksporten likevel bært betydelig lavere i vårmånedene enn i årets første måneder. Regnet uten skip, boreplattformer og olje lå eksportverdien 15 prosent høyere i mars-mai i år enn i samme periode i fjor.

Mer detaljerte oppgaver over eksportverdien i årets fire første måneder (se Statistisk ukehefte nr. 25, 1976) viser sterkest oppgang for eksporten av råolje, som økte med om lag 1,5 milliarder kroner fra samme periode året før og svarte for bortimot 80 prosent av samlet øking i eksporten av

varer og skip. Flere tradisjonelle eksportvarer, som ikke-jernholdige metaller og fisk og fiskehermetikk, viste også god eksportframgang. Det samme gjaldt maskiner og transportmidler unntatt skip. Til sammen steg utførselen av disse varene med over 700 mill.kr, eller med over en tredjedel av samlet eksportøkning. På den annen side gikk eksporten av treforedlingsprodukter, kjemiske produkter og skip betydelig ned, til sammen med over 580 mill.kr.

En fordeling av norsk vareeksport etter leveringsland viser store endringer fra januar-april 1975 til januar-april 1976. Etter at Sverige i en del år hadde vært Norges viktigste kundesland, overtok Storbritannia denne rollen igjen i januar-april 1976; landet økte sin andel av samlet norsk vareeksport uten skip fra 17 til 30 prosent. Årsaken var opptrappingen av eksporten av råolje fra Ekofiskfeltet fra i fjor vår. Sveriges andel av norsk eksport gikk derimot sterkt ned - fra 21 til 16 prosent - mens Vest-Tyskland greidde å holde sin andel forholdsvis godt oppe (11 prosent i januar-april 1976, mot vel 12 prosent i samme periode i fjor). En betydelig øking i Nord-Amerikas andel (fra 7,7 prosent til 8,6 prosent) kan i stor grad føres tilbake til utførsel av et drillskip til Canada. USA's andel av norsk vareeksport gikk derimot litt ned (fra 6,2 prosent til 5,9 prosent).

Verdien av vareimporten viste - etter sesongkorrigerte oppgaver - gjennomgående nedgang i årets fem første måneder. I forrige oversikt ble det antydnet at lagerutviklingen for råvarer og metaller kunne ha bremsset importen i 1. kvartal. Lagerstatistikken for 1. kvartal bekrefter dette; den betydelige økingen i industriens råvarelagre gjennom 1974 og 1975 stoppet opp i 1. kvartal i år. Dette gjaldt også lagrene av jern og stål. Samtidig fortsatte lagrene av ikke-jernholdige metaller å gå sterkt ned. Som følge av den uvanlig sterke importstigningen i fjor høst har likevel vareimporten hittil i år ligget på et høyt nivå; i mars-mai lå importverdien (ukorrigert) 6 prosent høyere enn i samme periode i fjor.

Mer detaljerte oppgaver over importverdien i årets fire første måneder viser svært sterk importstigning (+22 prosent) for gruppen maskiner og transportmidler unntatt skip. Importverdien for denne gruppen under ett steg med hele 953 mill.kr, som svarer til hele 64 prosent av samlet importøkning unntatt skip. Bilimporten steg sterkt (med over 290 mill.kr, eller med 37 prosent), men stigningen for "andre transportmidler" (465 mill.kr) var enda mer utslagsgivende. Den henger sammen med innførsel av to oljeplattformer i februar. Også importen av mineralolje og mineralolje-produkter viste sterk oppgang (624 mill.kr). Av dette kan bortimot 200 mill.kr føres tilbake til en teknisk endring i registreringstidspunktet for importen, mens resten hovedsakelig skyldes prisstigning. En betydelig stigning i importverdien for matvarer henger også i første rekke sammen med prisutviklingen. På den annen side viste importen både av råvarer og halvfabrikata nedgang. Importen av jern og stål og ikke-jernholdige metaller gikk således ned med henholdsvis 390 mill.kr og 42 mill.kr. Nedgangen må ses på bakgrunn av at tallene for januar-april i fjor var uvanlig høye, men henger som nevnt også sammen med lagerutviklingen.

Tabell 1. Industriproduksjon. Endring i prosent fra foregående tremånedersperiode, beregnet på grunnlag av sesongkorrigert indeks med basis 1970 = 100

	1975		1975/76	1976
	Mai-juli	Aug.-okt.	Nov.-jan.	Feb.-apr.
Bergverksdrift, industri og kraftforsyning	-1,5	-1,3	1,2	1,4
Bergverksdrift utenom oljeutvinning	-4,0	8,2	-4,4	2,9
Industri	-1,6	-2,2	0,1	2,2
Kraftforsyning	-0,1	1,8	8,7	-2,5
Produksjon etter anvendelse:				
Eksport	-2,7	-4,4	-1,0	3,4
Konsum	0,3	-0,5	-0,6	1,1
Investering	0,0	-0,2	-0,6	-1,8
Vareinnsats bygg og anlegg	-2,9	3,1	-1,5	-0,7
Vareinnsats ellers	-2,6	-0,9	2,0	2,2

Tabell 2. Industriproduksjon. Endring i prosent fra samme periode året før, beregnet på grunnlag av ukorrigert indeks med basis 1970 = 100

	Nov.-jan.	Feb.-april
Industri i alt	-3,6	-0,1
Næringsmidler, drikkevarer og tobakk	-2,4	6,3
Tekstilvarer, bekledningsvarer, lær og lærvarer	-9,7	-5,1
Trevarer	-1,7	-0,1
Treforedling	-15,4	-1,9
Grafisk produksjon og forlagsvirksomhet	4,4	0,7
Kjemiske produkter, mineralolje-, kull-, gummi- og plastprodukter	-1,2	5,8
Mineralske produkter	-3,7	3,8
Jern, stål og ferrolegeringer	-8,9	-15,1
Ikke jernholdige metaller	-11,0	8,9
Metallvarer	-7,2	-7,4
Maskiner	1,4	7,0
Elektriske apparater og materiell	-7,5	-3,6
Transportmidler	2,2	-6,6
Tekniske og vitenskapelige instrumenter, foto- og optiske artikler	-13,9	-15,5
Industriproduksjon ellers	0,9	4,3

Tabell 3. Registrert arbeidsløshet. 1 000 personer

	1975					1976				
	Jan.	Feb.	Mars	Apr.	Mai	Jan.	Feb.	Mars	Apr.	Mai
I alt	18,3	19,4	18,9	18,0	13,6	29,6	26,6	22,5	21,4	16,5
Herav industri, kraftforsyning, bergverksdrift (inkl. oljeutv.) og bygge- og anleggsvirksomhet	9,0	10,0	10,6	9,5		14,0	12,7	10,7	10,4	

Tabell 4. Anslag for investeringene i industri og gruvedrift (utenom oljeutvinning) i 1976 gitt i februar og mai i år

Næring	1976		
	Februar Mill.kr	Mai Mill.kr	Endring Prosent
BERGVERKSDRIFT	1 886	1 316	-30,2
Bryting av kull	315	409	29,8
Bryting og utvinning av malm	128	152	18,8
Bergverksdrift ellers	107	110	2,8
Utvinning av råolje og naturgass	2 745	1 883	-31,4
INDUSTRI	284	268	-5,6
Prod. av næringsmidler, drikkevarer og tobakksvarer	161	182	13,0
Prod. av tekstil- og bekledningsvarer, lær og lærvarer	80	86	7,5
Prod. av tekstilvarer	86	89	3,5
Prod. av klær, unntatt skotøy	94	104	10,6
Prod. av trevarer	160	184	15,0
Treforedling, grafisk produksjon og forlagsvirksomhet	316	233	-26,3
Treforedling	320	205	-35,9
Grafisk prod. og forlagsvirksomhet	299	336	12,4
Prod. av kjemiske produkter, mineralolje-, kull-, gummi- og plastprodukter	934	834	-10,7
Prod. av kjemiske råvarer	2 279	2 025	-11,2
Prod. av mineralske produkter	124	115	-7,3
Prod. av metaller	170	171	0,6
Prod. av jern, stål og ferrolegeringer	306	315	2,9
Prod. av ikke-jernholdige metaller	113	110	-2,7
Prod. av verkstedprodukter	230	236	2,6
Prod. av metallvarer	156	172	10,3
Prod. av maskiner	391	469	20,0
Prod. av elektriske apparater og materiell	236	222	-5,9
Prod. av transportmidler	212	200	-5,7
Industriproduksjon ellers	184	217	17,9

Tabell 5. Detaljomsetning

	1975		1975/76	1976
	Mai-juli	Aug.-okt.	Nov.-jan.	Feb.-apr.
<u>Omsetningsvolum i alt, sesongkorrigerte tall</u>				
Prosentvis endring fra forrige tremånedersperiode	1,9	0,6	2,8	-0,2
<u>Omsetningsverdi, ukorrigerte tall</u>				
Endring i prosent fra samme tremånedersperiode ett år tidligere				
I alt	17,0	17,0	16,7	15,8
Av dette:				
Nærings- og nytelsesmidler	14,2	18,6	14,0	16,5
Møbler og innbo	15,6	13,8	26,0	17,5
Bekledning og tekstilvarer	16,6	12,9	16,5	12,9
Motorkjøretøyer og bensin	17,3	17,8	26,2	17,9

Konjunkturindikatorer for Norge

Diagram 1. Sesongkorrigert produksjonsindeks (1970=100)
Bergverksdrift, industri og kraftforsyning (utenom oljeutv.)

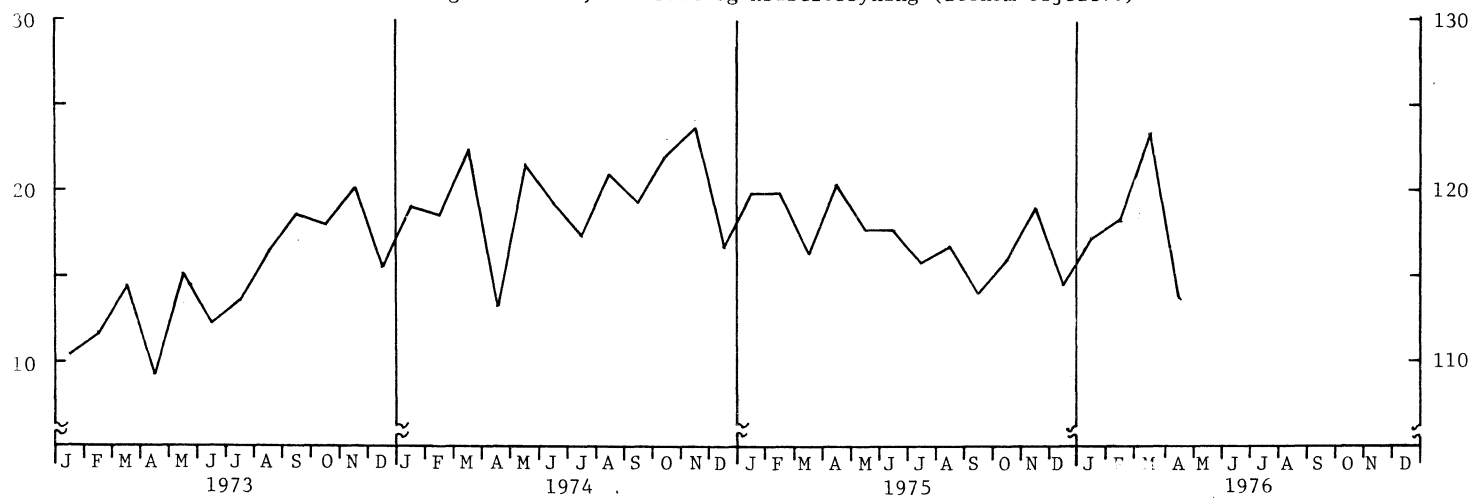
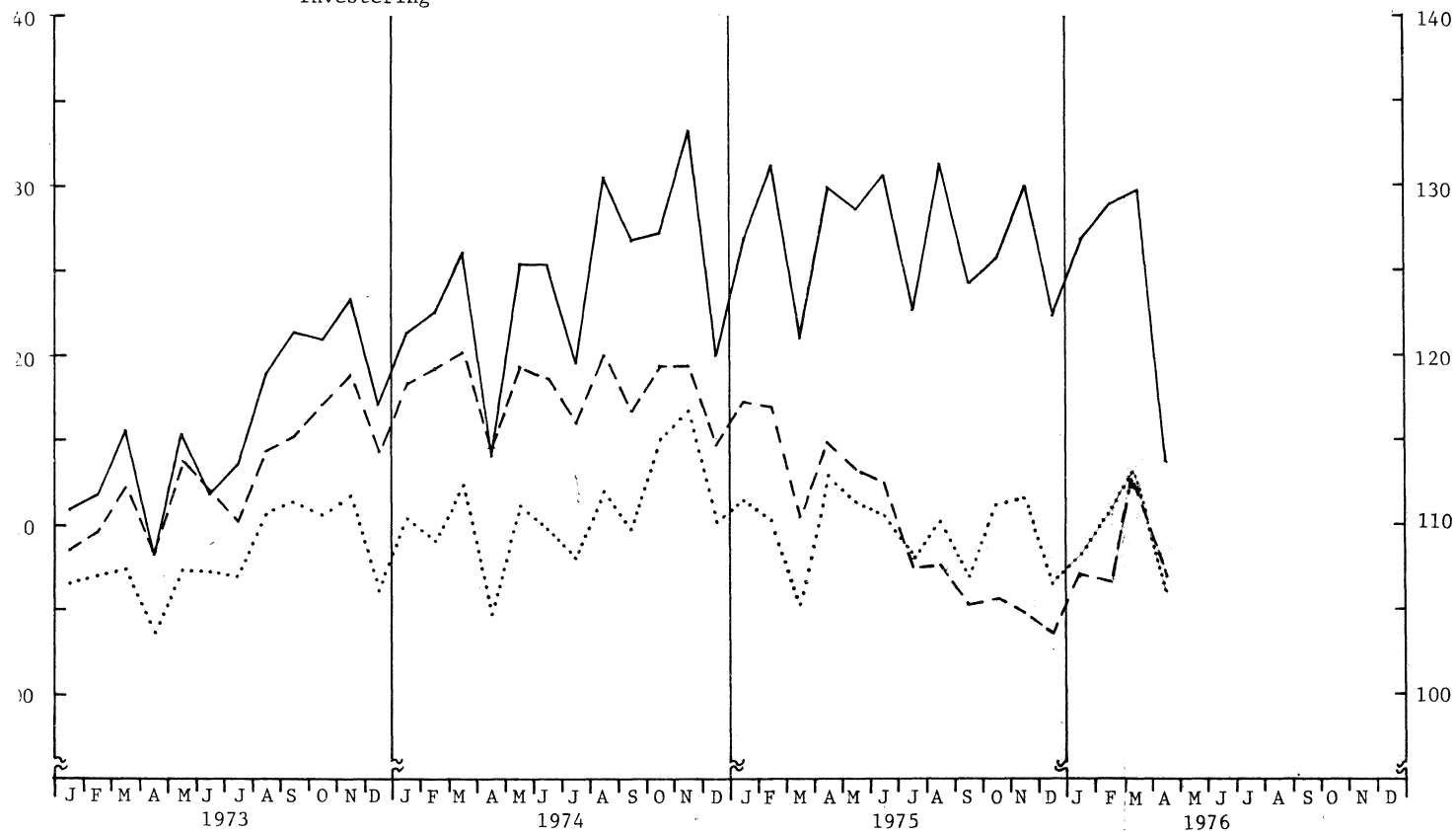

Diagram 2. Sesongkorrigert indeks for produksjon etter anvendelse (1970=100)
Bergverksdrift, industri og kraftforsyning (utenom oljeutv.)

For eksport - - - - -
" konsum
" investering ———

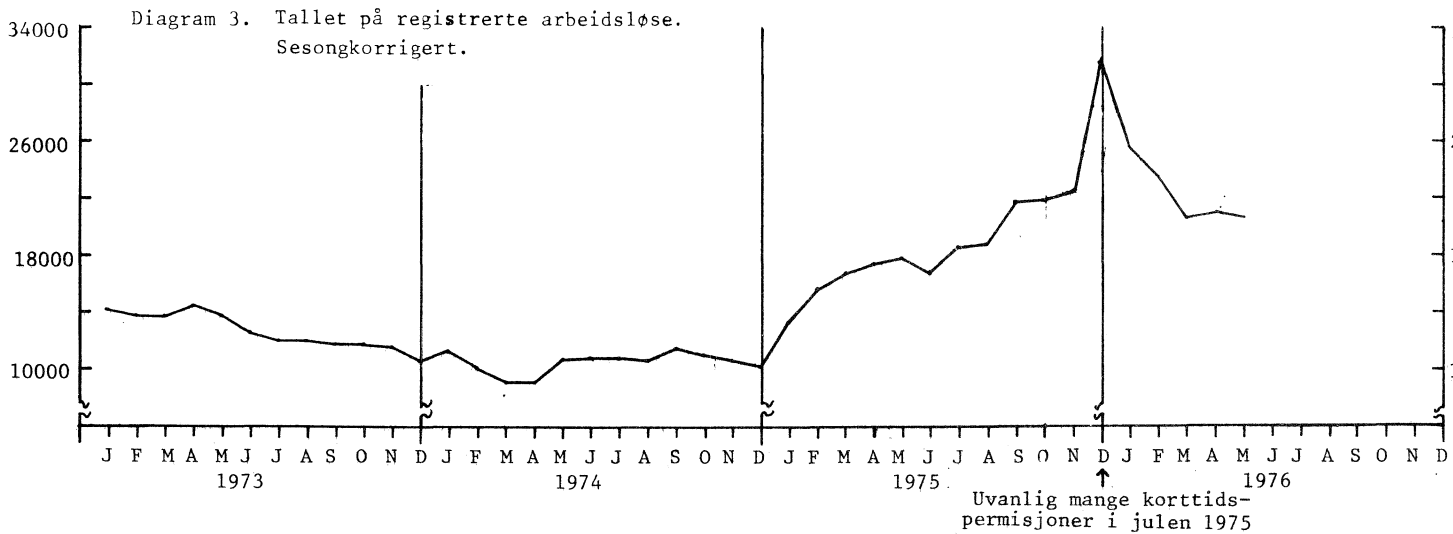

Diagram 4. Verdi av ordretilgang. 1970 = 100

Metaller i alt ———

Verkstedprodukter (unntatt transportmidler) for hjemmemarkedet - - - -

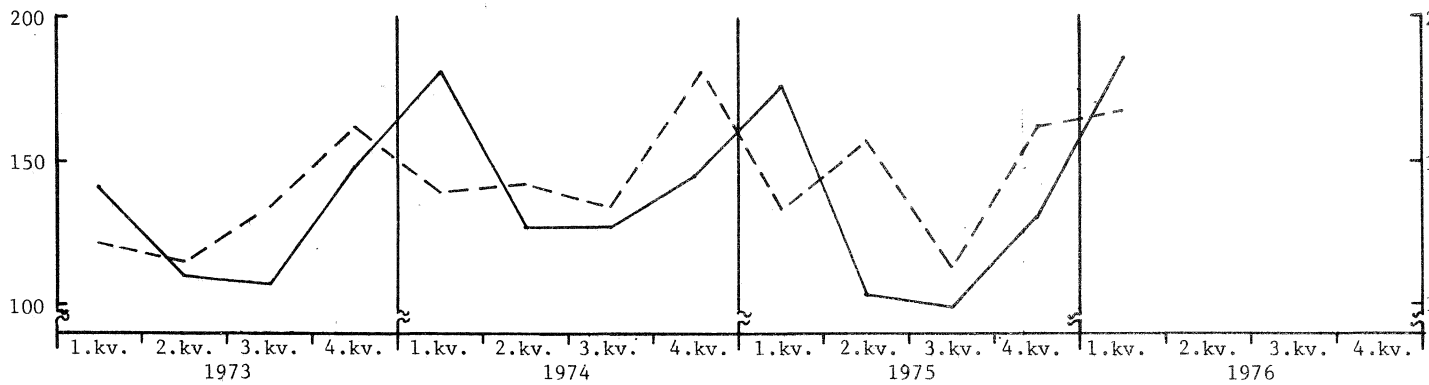

Diagram 5. Verdi av ordreserve. 1970 = 100

Produksjon av metaller ———

Produksjon av verkstedprodukter unntatt transportmidler ·····

Produksjon av tekstilvarer - - - - -

Produksjon av klær og skotøy - - - -

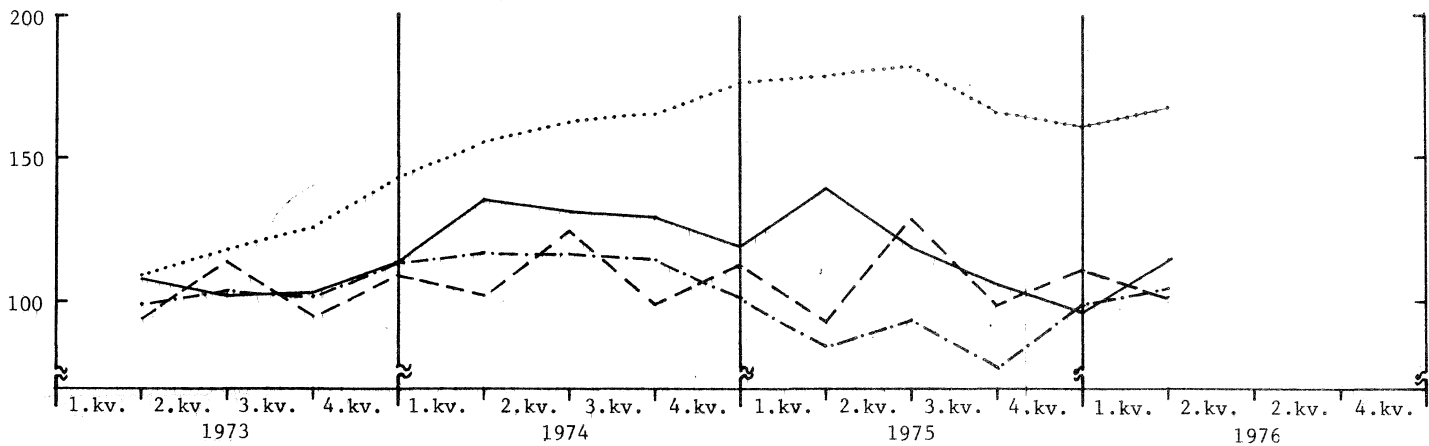

Diagram 8. Bygg satt i gang, 1 000 m²
 3 måneders bevegelig gjennomsnitt
 1975 = - - - -
 1976 = ————

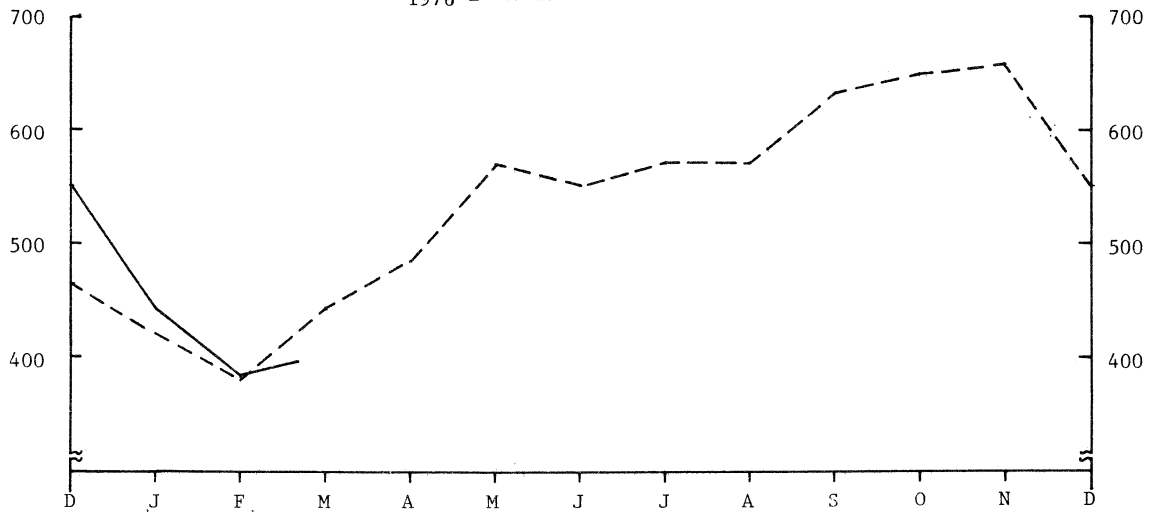

Diagram 9. Bygg i arbeid, 1 000 m²
 I alt ————
 Boliger - - - -

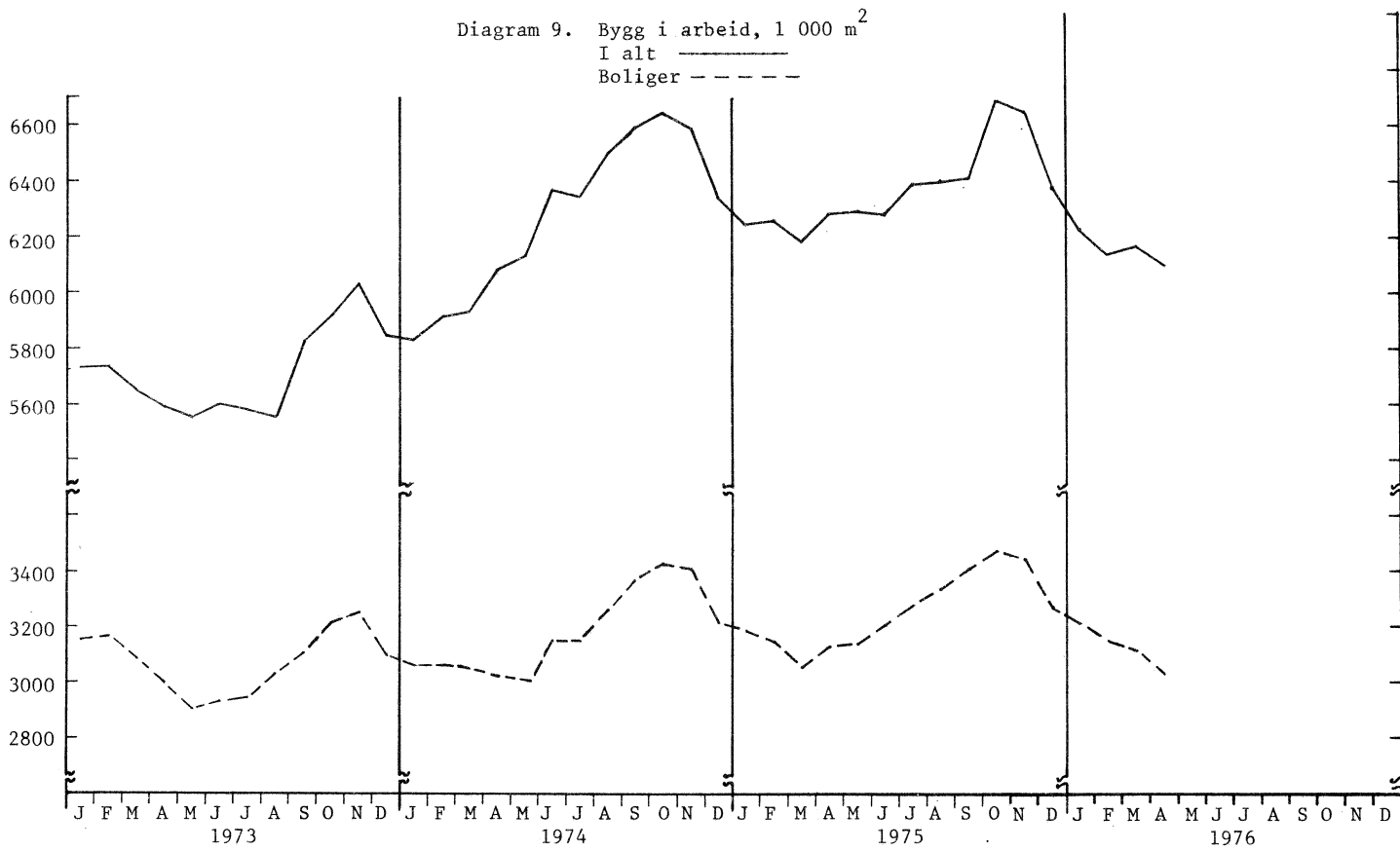

Diagram 10. Lagervolum 1970 = 100.

Eksportvarelagre —————
 Norskproduserte varer for innenlandsforbruk
 Importvarelagre - - - -

